

Kypsyysnäyte -artikkeli

Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen

YTEKES23V

1.4.2025

Heidi Hirvonen

Arviointia perheiden kohtaamispaikoissa

– Kaikkien perheiden paikka

Perheiden kohtaamispaikkojen säännöllinen arviointi on tärkeää toiminnan kehittämisen kannalta. Arvioinnilla saadaan lisätietoa perheiden tarpeista ja toiveista ja varmistutaan tarjottujen palvelujen oikeanlaisuudesta sekä selvitetään myös työntekijöiden ja vapaaehtoisten näkemyksiä. Kohtaamispaikkojen arviointiin tarkoitettut Lastensuojelun Keskusliiton kehittämät materiaalit ovat uudistuneet syksyllä 2024 ja niissä on huomioitu entistä paremmin erityisesti saavutettavuus ja esteettömyys sekä tasa-arvokysymykset.

Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Sain opinnäytetyöni aiheeksi MLL Varsinais-Suomen piiri ry:ltä kehittää helppokäyttöinen malli ja työkalu perheiden kohtaamispaikkojen arviointikyselyiden tulosten vuosivertailuun. Osana opinnäytetyötäni pääsin myös itse toteuttamaan arviointikyselyt kolmessa eri varsinaissuomalaisessa perheiden kohtaamispaikassa. Nuo kyselyt toteutettiin keväällä 2024. Perheiden kohtaamispaikoissa arviointiin on käytetty Lastensuojelun Keskusliiton Perheet

keskiöön! – hankkeessa vuosien 2018–2021 aikana kehitettyä toimintamallia ja arvioinnin työkaluja, joita myös itse käytin arvioidessani toimintaa. Syksyn 2024 aikana arviointilomakkeet uudistuivat ja tässä artikkelissa paneudun tarkemmin kyseisiin uudistuksiin sekä perustelen arvioinnin tärkeyttä perheiden kohtaamispaikoissa.

Miksi arviointia kannattaa tehdä perheiden kohtaamispaikoissa?

Järjestöissä tulisi kerätä tietoa toiminnan laadusta systemaattisesti ja osata myös hyödyntää tuota kerättyä tietoa järkevästi. Arviointiprosessi ei ole ainoastaan sitä varten, että toiminnasta raportoidaan rahoittajalle, vaan sen tulisi ensisijaisesti olla toiminnan kehittämistä varten. Erilaisin menetelmin kerätystä arviointitiedosta selviää muun muassa, minkälaisia hyötyjä toiminnasta on ollut kohderyhmille, miten työntekijät, vapaaehtoiset ja sidosryhmät näkevät toiminnan, toiminnan laadun mahdollisia epäkohtia, toiminnan mahdollisia esteitä ja/tai mahdollistajia ja toiminnan vaikuttavuuteen liittyviä seikkoja. (Artsi -opas 2024)

Kerättyä tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi henkilöstön ja vapaaehtoisten osaamisen lisäämiseen, toiminnan tuloksellisuuden arvioimiseen, palvelujen kohdentamiseen oikealla tavalla asiakkaille, resurssointiin, vapaaehtoisten työn tukemiseen, vaikuttavuudesta viestimiseen, toiminnan markkinointiin ja yhteiskunnallisesti merkittävien lausuntojen sisältöön. (Artsi-opas 2024.)

Miten perheiden kohtaamispaikkojen toimintaa arvioidaan?

Lastensuojelun Keskusliiton kehittämää perheiden kohtaamispaikkatoiminnan vertais- ja itsearviointimallin avulla suoritettu arviointi tuo näkyviin kohtaamispaikkojen merkityksen yhteisöille ja sen ihmisille, nostaa esiin perheiden ja lasten äänen, vahvistaa perhekeskustoimijoiden yhteistyötä sekä tekee yksittäisten kohtaamispaikkojen arvioinnista suunnitelmallista ja säännöllistä. Se tuo myös näkyviin kohtaamispaikkatoiminnan laadun ja laajuuden perheiden palvelurakenteissa sekä mahdollistaa kohtaamispaikan kehittämisen entistä paremmin perheiden tarpeita vastaavaksi. Arviointi voidaan

työkalun avulla suorittaa joko vertais- tai itsearviointina tai kokonaan ulkopuolisen tahon suorittamana arviointina. (Lastensuojelun keskusliitto 2023.)

Arviointimalli pohjautuu kansallisiin laatukriteereihin, jotka ohjaavat perheiden kohtaamispaikkatoimintaa ja auttavat esimerkiksi perhekeskuksia organisoi-
maan ja kehittämään toimintaansa. Arvioinnin tuloksista syntyy raportti, jota hyödynnetään yksittäisen kohtaamispaikan kehittämisen lisäksi myös kunnan sekä hyvinvointialueen tasolla ja lopulta kansallisella tasolla. Arviointimallissa nousevat esiin esimerkiksi kysymykset kohtaamispaikan vuorovaikutukseen, perheiden ja lasten osallisuuteen, saavutettavuuteen, kestävään kehitykseen, resursseihin, toiminnan sisältöön ja yhdenvertaisuuteen sekä vertaistukeen liittyen. Kunnan tasolla tapahtuva arviointi auttaa vahvistamaan kohtaamispaikkatoiminnan laatua ja kytkeytymistä perhekeskustoimintaan. (Lastensuojelun Keskusliitto 2021.)

Päivitetty arviointityökalu

Lastensuojelun Keskusliiton kehittämä vertais- ja itsearvioinnin työkalu on päivitetty syksyllä 2024. Uudistetut arviointikriteerit ohjaavat entistä enemmän perheiden kohtaamispaikkojen työntekijöitä ja vapaaehtoisia kiinnittämään erityistä huomiota perheiden yhdenvertaisuuteen ja monimuotoisuuteen sekä kohtaamispaikkojen saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Päivitetty arviointimateriaali on uudistunut myös ulkoasultaan ja on nyt entistä selkeämpi ja helppokäyttöisempi. Arviointikyselyitä saattaa käydä toteuttamassa kokonaan ulkopuoliset henkilöt, kuten vaikkapa alan opiskelijat, joten materiaalin on pystyttävä auttamaan arvioinnin toteuttamisessa myös sellaisia tahoja, jotka eivät tunne perheiden kohtaamispaikkatoimintaa.

Aiemmassa arviointimateriaalissa oikeastaan mikään seikka ei noussut toista tärkeämmäksi, vaan kysymyksissä käsiteltiin tasapuolisesti vuorovaikutusta, kohtaamista, saavutettavuutta, esteettömyyttä ja toiminnan sisältöä.

Arviointikriteerit ja niiden yhteydessä olevat apukysymykset ohjaavat arvioinnin tekijää kiinnittämään nyt huomiota erityisesti monimuotoisten ja -kulttuuristen perheiden kohtaamiseen, vaikka toki nämä seikat oli kysymyksissä huomioitu aiemminkin. Päivitetyssä materiaalissa nousee nyt selkeästi esille myös lasten osallisuuden tärkeys ja ko. asiaa koskevan arviointikriteerin kohdalla onkin nyt apukysymyksiä suoraan lasten haastattelemiseen.

Päivitetty materiaali toimii entistä paremmin myös itsearvioinnin pohjana, koska jokaisen arviointikriteerin kohdalta löytyvät niin selkeät ohjeet, mitä kysymyksellä haetaan, miten havainnoidaan ja mikä on tärkeää perheiden kohtaamispaikoilla. Päivitetyn materiaalin avulla kohtaamispaikoissa voitaisiin toteuttaa arvioinnit esimerkiksi siten, että joka toinen vuosi käytettäisiin ulkoista arvioitsijaa ja joka toinen vuosi tehtäisiinkin itsearviointina. Materiaaliin on liitetty myös paljon sellaista uutta tietoa, jota ei aiemmin ollut kysymysten yhteydessä saatavilla, esimerkiksi lasten osallisuutta, esteettömyyttä ja yhdenvertaisuutta koskien. Tämä helposti saatavilla oleva tieto auttaa kohtaamispaikkojen kehittämistoimenpiteitä pohdittaessa.

Kun vertaillaan päivitetyn materiaalin sisältöä aiemmalla materiaalilla kerättyihin sanallisiin tuloksiin, kuten vahvuuksiin ja kehittämiskohteisiin, päivitetyn materiaalin avulla nousevat varmasti erilaiset seikat esille. Keväällä 2024 sanallisen arvioinnin tuloksissa korostuivat esimerkiksi toiminnan sisältöön, aukioloaikoihin ja tiedottamiseen/näkyvyyteen liittyvät asiat, mutta päivityksen jälkeen kysymykset ohjaavat kääntämään katseen niin vahvasti monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviin asioihin, että ne tulevat näkymään varmasti enemmän myös sanallisen arvioinnin kohdissa.

Tänä päivänä perheiden kohtaamispaikoissa käy menneitä vuosia enemmän monikielisiä ja monimuotoisia perheitä, joilla on jokaisella erilaiset taustat. On äärimmäisen tärkeää, että ihan jokainen perhe taustasta, kielestä jne. huolimatta tuntee itsensä tervetulleeksi yhteiseen kohtaamispaikkaan ja haluaa siellä jatkossakin käydä. Kohtaamispaikan fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella turvallisuudella on suuri merkitys. Perheiden kohtaamispaikat ovat hyvin tärkeitä varhaisen tuen ja vertaistuen tarjoamisen sekä osallisuuden mahdollistamisen ja perheiden hyvinvoinnin lisäämisen paikkoja. Niiden toimintaa on tärkeää arvioida, jotta perheet voivat saada juuri sellaisia paikkoja ja toimintaa, jotka aidosti tukevat heitä ja vastaavat heidän tarpeisiinsa. Päivitettyjen arviointimateriaalien avulla perheiden kohtaamispaikkojen toimintaa voidaan kehittää nykypäivän perheille juuri sopivaksi ja ohjata työntekijöitä sekä vapaaehtoisia suuntaamaan huomion aidosti tärkeimpiin asioihin.

Tämän artikkelin teema nousi opinnäytetyöstä, joka julkaistaan Theseuksessa huhtikuussa 2025.

Artikkelikuvat:

Kuvaaja Anna Autio

Kuvaa on oikeus käyttää vain tämän opinnäytetyön yhteydessä, kuvat ja lupa kuvien käyttöön saatu Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry:n järjestöpäälliköltä.

Lähteet

Artsi-opas 2024. Arviointitiedon hyödyntäminen ja tiedolla johtaminen.

Kuntoutussäätiön arvioinnin osaamiskeskus. Viitattu 25.2.2025.

<https://www.artsi-opas.fi/tiedon-kasittely/tiedon-hyodyntaminen-ja-tiedolla-johtaminen>.

Lastensuojelun Keskusliitto 2023. Perheet Keskiöön! -toiminta. Viitattu

15.5.2024. <https://www.lskl.fi/perheetkeskioon/>.

Lastensuojelun Keskusliitto 2023. Perheiden kohtaamispaikkoihin laatua vertais- ja itsearvioinnin avulla. Viitattu 10.5.2024.

<https://www.lskl.fi/perheetkeskioon/kohtaamispaikka/>.

Lastensuojelun Keskusliitto 2021. Perheet Keskiöön -toimintasuositus 1/2021.

Viitattu 8.5.2024. <https://www.lskl.fi/julkaisut/perheet-keskioon-toimintasuositus-perheiden-kohtaamispaikan-laadun-varmistaminen/>